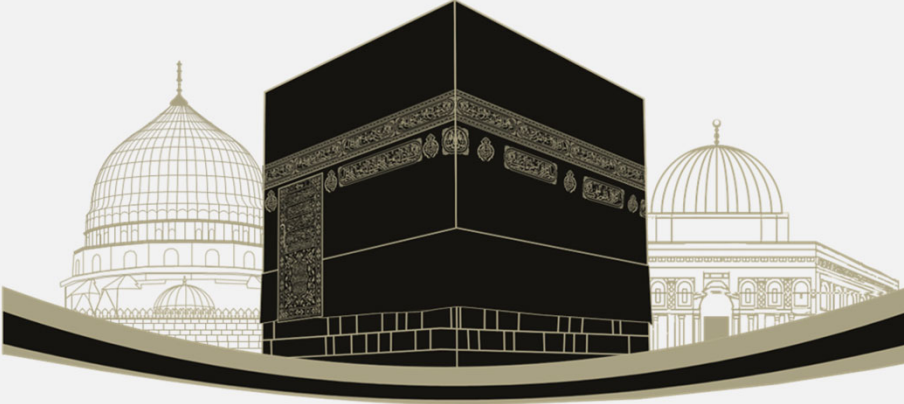

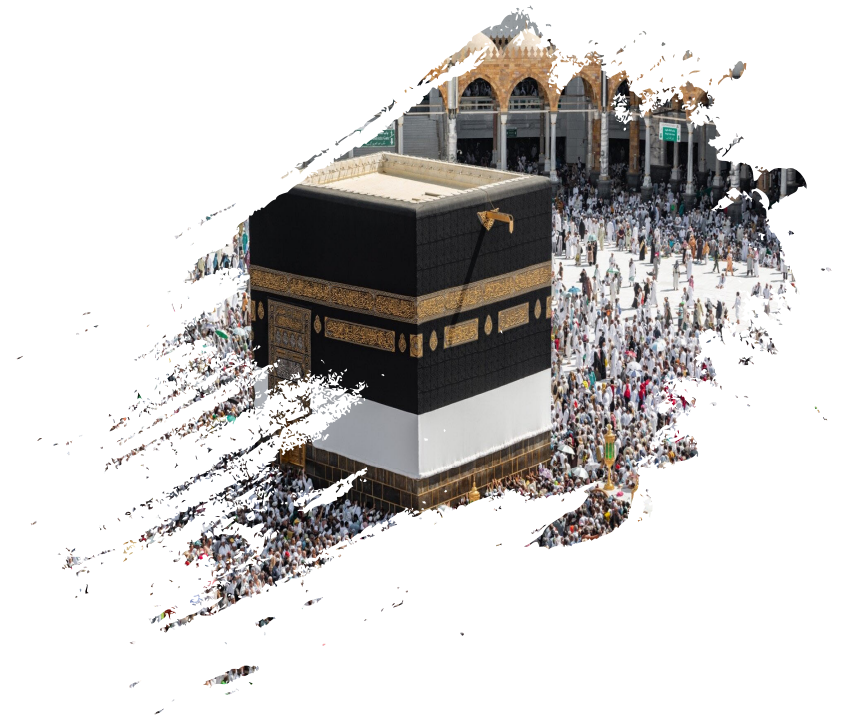

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

HAC VE UMRE HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

HACCIN HİKMETİ VE HACDAKİ SEMBOLLERİN ANLAMI

SUNUMU HAZIRLAYAN MEHMET FATİH CAN

HACCIN TANIMI

Hac ibadeti, baştan sona sembollerle dolu bir ibadettir.

Tavaf, sa'y, şeytan taşlama, Arafat'ta vakfe vb. hepsi sembolik görevlerdir.

Dolayısıyla hac menasikinin yerine getiriliş biçimlerinin öğrenilmesi kadar hac sembollerinin ne anlama geldiğinin anlaşılması da büyük önem taşımaktadır.

Hac bir mekteb ve küresel bir eğitimidir. Küresel bir eğitim verilen bu mektepte ana hedef arınma ve takvâya ermedir.

ÇAĞRIYI ANLAMAK

Çağrı Allah'ın emriyle ilk önce Hz. İbrahim (as) tarafından yapılmış daha sonra Hz. Peygamber (SAS) tarafından yenilenerek ebedileştirilmiştir.

Allah Teâlâ Kur'an'da Safâ, Merve, kurban ve diğer hacla ilgili işâret ve alâmetleri “şair” ve sembol olarak adlandırmaktadır.

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَن لَّا
تُشْرِك بِي شَيْئًا وَطَهَّرَ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ
وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٦﴾

Hani biz İbrahim'e, Kâbe'nin yerini, “**Bana hiçbir şeyi ortak koşma; evimi, tavaf edenler, namaz kılanlar, rükû ve secde edenler için temizle**” diye belirlemiştik. **Hac Sûresi 26**

TELBİYE

“Lebbeyk Allâhümme lebbeyk! Lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk! İnne’l-hamde ve’n-ni’mete leke ve’l-mülk, lâ şerîke lek!” (Buyur Allah’ım buyur! Emrindeyim buyur! Senin hiçbir ortağın yoktur. Buyur Allah’ım buyur! Şüphesiz hamd sana mahsustur. Nimet de senindir, mülk de senindir! Senin hiçbir ortağın yoktur.)

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ
الْحَمْدَ، وَالنِّعْمَةَ، لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ

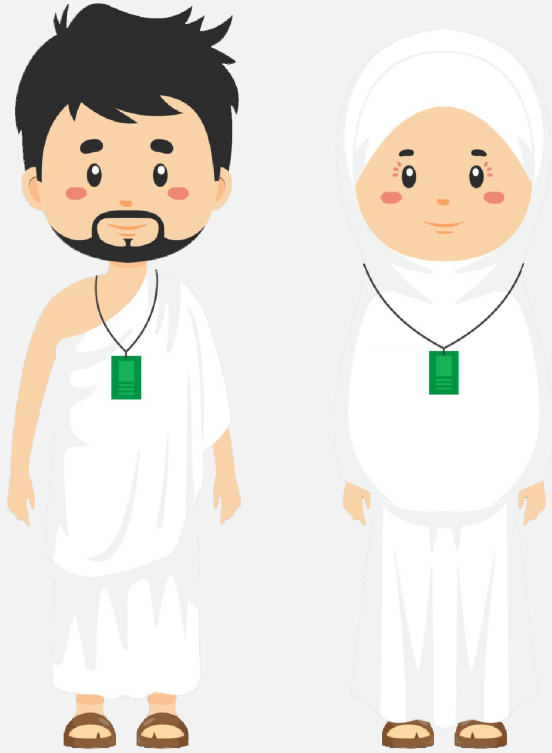
Telbiyeyi söylerken kişi, kendisini Kâbe’sine çağıran Rabbi’nin tam önündeymiş, huzurundaymış gibi hissederek **“Davetini duydum, emrine uydum, huzuruna geldim, bütün benliğimle ve içtenliğimle emrindeyim!”** der ve günlerce bunu birçok davranışıyla ispatlamaya çalışır.

Bu sözler, dünyanın dört bir tarafından gelen, renkleri, dilleri, ülkeleri ve kültürleri farklı, fakat hedef ve gayeleri aynı milyonlarca Müslüman’ın hep birlikte seslendirdikleri ortak bir and ve paroladır.

İHRAM

İhram, hacılar sosyal ve ekonomik statülerini gösteren dünyevi elbiselerini bırakıp, Allah önünde herkesin eşit olduğunu sembolize eden iki basit giysiye bürünmekle, sadece kimliklerini ve kişiliklerini ortaya koyarlar.

İHRAM

Çoğu zaman karakterleri örten, şahsiyetleri gizleyen süslü elbiseler atılmış, “**takva elbisesi**” esas alınmıştır. Burada bürünülen iki parça kumaş da sadece eşitliği sağlamaya ve avret yerlerini örtmeye yöneliktir.

Zaten Mîkât ile başlayan bu kutsal yolculukta asıl giyilmesi gereken elbise de, takva elbisesi, yani sorumluluk bilincidir.

İHRAM

İhram, ölen her Müslüman'ın giyeceği kefeni sembolize eder.

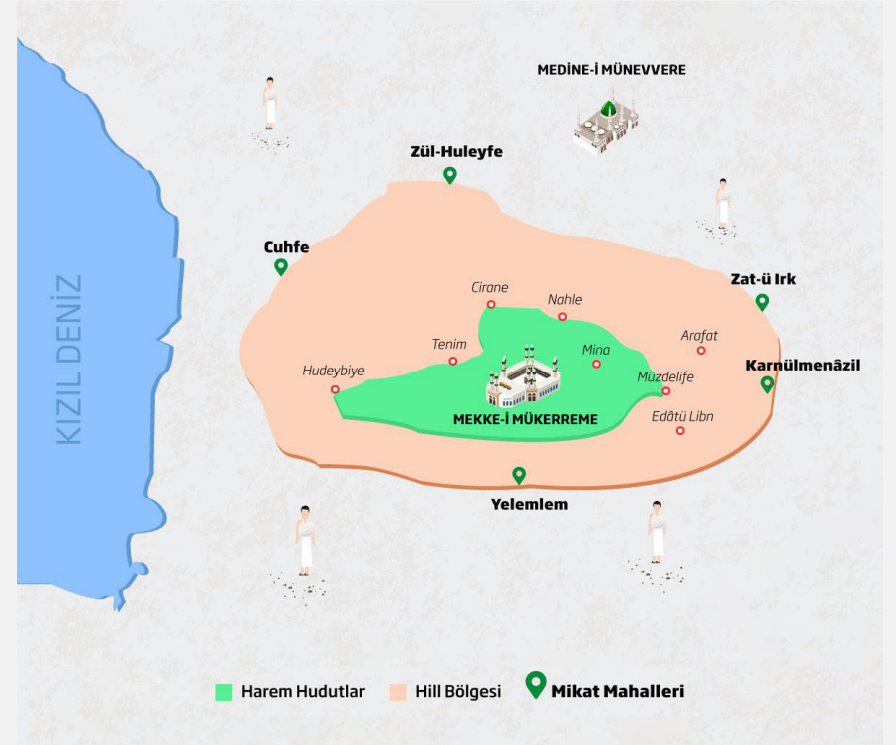
İhram yasakları Müslümanın iradesini güçlendirir. İzâr ve ridânın beyaz oluşu barışı, teslimiyeti ve temizliği simgeler.

MİKAT

Mikat; Huzura çıkmadan önce son kontrol noktasıdır. Tayin edilen vakit, buluşma vakti, bugünkü tabirle “randevu” anlamına gelmektedir. İhrama girme noktası olan mikat, Allah ile buluşma-kavuşmayı simgeleyen haccın başladığı yer ve zamanı ifade eder.

Burada herkes kefeni andıran dikişsiz beyaz libaslara bürünerek ilâhî çağrıya icâbet eder.

KÂBE

Günde en az beş vakit kendisine yöneldiğimiz Kâbe, yeryüzünde âlemlere bereket ve hidayet kaynağı olarak insanlar için kurulan ilk binadır.

Kabe insanlar için kıyam yeridir. Ayağa kalkıştır. Diriliştir. Kabe tevhidin sembolüdür, Müslümanların ata yurdudur, onları bir araya getirir birleştirir.

Kible bir duruştur, aidiyettir, medeniyettir. Kibleye yönelen Müslümanlar, İslam medeniyetine ait olduklarını ilan etmiş olurlar.

Kâbe'yi ziyaret, Kâbe'nin Rabbini ziyaretir. Kâbe Allah'ın evi, kalpler de O'nun nazargâhıdır.

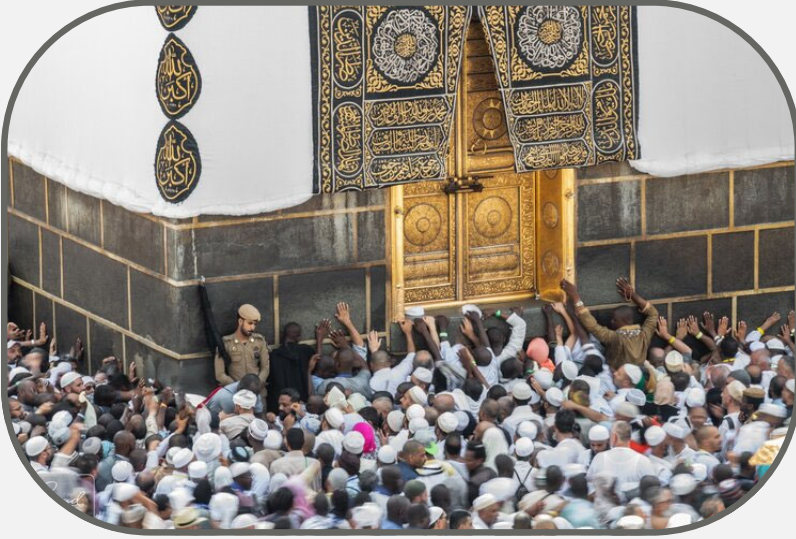
Mekke'ye varıp Allah'ın evini tavâf ile haccı îfâ edenler sîret kâbesinden sîret kâbesine yönelmelidir. Allah'ın evi olan gönül kâbesini inciten ise yüz defa Kâbe'ye gitse de ziyâreti makbûl olmaz.

Nitekim Yûnus der ki:

*Gönül mü yeğ Kâbe mi yeğ / Eyit bana ey aklı eren
Gönül yeğ durur zîrâ kim / Gönüldedir dost durağı
Ak sakallı pir koca / Bilinmez hâli nice
Emek vermesin hacca / Bir gönül yıkar ise.*

MÜLTEZEM

Hacer-i Esved ile Kâbe kapısı arasında kalan kısma “**Mültezem**” (sıkı sıkıya yapışılan yer) adı verilir. Mültezem ısrar etme yeridir. Kapıyı ısrarla çalmaktır.

MAKAM-I İBRAHİM

Hacı, kılacağı tavaf namazı öncesinde veya sonrasında, Hz. İbrahim misali, Allah'ın nazargâhı olan kendi gönül evini yeniden inşa ederken hangi iskeleleri kullanacağını, ayağının hangi sağlam temellere basması gerektiğini düşünmelidir.

Makam-ı İbrahim'de durmak, Hakk'ın dostluğuna ermek; düşmandan ve düşmanların vereceği zarardan kurtulmaktır. Kalp Kâbe'sinde dostluğun hazzına varmaktır.

TAVAF

Dönüş sürekliDir, aşk ve itaatin simgesidir. TavaF, Kâ'be sola alınarak yapılır. Nazargâhı İlâhi olan insanın kalbi Beytullah Allah'ın evi ile karşı karşıya gelir.

Kalbin Kâ'be tarafında olması tavaFın kalpten, gönülden olması gerektiği anlamına gelir Allah insanların kalbine bakar kalıbına değil..... Birinin etrafında dönmek ona bağlılığı gösterir.

Tıpkı namaz kılarken olduğu gibi, Kâ'be'nin etrafında tavaF ederken de insanlar arasında hiçbir ayırım yoktur.

Burada müminler eşitlenir. Burada tevhidin simgesi olan birlik vardır. Tavaftaki her dokunuş bir duadır.

Tavaftaki 7 şavt kesretten kinayedir, ömür boyunca sonsuz defa O'nun etrafında dönmeyi onun yolunda olmayı ifade eder.

REMEL VE IZTIBA

Müminlere karşı mütevazî ve merhametli, düşmanlarına karşı ise güçlü ve gösterişli olmayı öğretir.

HACER'ÜL-ESVED

Hacerül Esved'i selamlama, kulun Allah'a vermiş olduğu ahdi yenilemesi anlamına gelir. Ruhlar aleminde verdiği sözü bu kez Kâ'be'de, beytin sahibinin önünde yenilemektir.

Hacerü'l Esved adeta bir barkot okuyucu gibi onu selamlayanların avuç içlerini okuyarak ahdi yenilediklerine şahitlik eder.

HATİM&HİCR-İ İSMAİL VE ALTINOLUK

Hatim; Kâbe'nin kuzeybatı duvarının önünde, iki ucu arasındaki uzunluğu yaklaşık 2 metre ve yerden yüksekliği 1,5 metre olan yarım daire şeklindeki duvar Hatim olarak adlandırılır.

Hicr; Kâbe'den ayrılmış olmakla birlikte onun bir parçası kabul edilen Ka'be'nin kuzeybatı duvarı ile Hatim arasındaki boşluğa ise “**Hicr**” veya “**Hicr-i İsmâil**” denir.

Altın Oluk (mîzâb); Kâbe'nin Rûkn-i Şâmî ile Rûkn-i Garbî denilen köşeleri arasındaki kuzeybatı duvarının üstünde ve bu duvarın ortasına gelecek şekilde yerleştirilmiş yağmur oluğudur.

SA'Y

Sa'y: Safa ve Merve tepeleri arasında bir arayış, ibadet anlamı taşıyan bir yürüyüştür.

Anne sevgisi ve şefkatinin Hz. Hacer validemizde kendini gösteren şeklini yad etmek ve yeni İsmaililer yetiştirme gayretinde olmaktır.

İlahi rahmetten istifade etmek için gayret göstermektir. Çünkü Hz. Hacer örneğinde görüldüğü gibi çabalamadan nimet elde edilemez.

ZEMZEM

Hız. İsmail yerden çıkan su ile hayata tutundu. Bizler de semadan gelen Kur'an'la hayatta tutunacağız.

Hız. İbrahim ve oğlu Hız. İsmail (a.s.) Kâbe'yi ibadet için temizledikleri gibi, tavafla gönüllerini temizleyen hacılar, zemzemle midelerini yıkamayı da ihmal etmeyeceklerdir ve hayatlarının kalan kısmında da midelerini haram lokmayla kirletmemenin mücadelesini vereceklerdir.

ARAFAT

Arafat, haccın en önemli rüknü olan vakfenin yapıldığı yerdir.

Arafat, Hz. Âdem ile Hz. Havva Validemizin yeryüzünde ilk buluştukları, kavuştukları yerdir.

Arafat, Peygamber Efendimizin (s.a.s.) Veda Hutbesini irad ettiği yerdir.

Arafat önce kendini bilme, kendini bulma, kendini tanıma çabasıdır. Nefsin tuzaklarından kurtulmaktır Arafat. Tek muradımız “**Kendini bilen Rabbini bilir**” hükmünce kendimizi tanıyıp Rabbimizi tanımaktır.

Arafat marifet meydanıdır. Marifete, ma’rifetullaha erme çabasıdır Arafat. Arafat, irfan meydanıdır. Arif olmaya, hakikati bilmeye, tanımaya, anlamaya karar vermektir Arafat.

Arafat, itiraftır. Günahlarımızı itiraf etme yeridir. Bütün günahlardan sıyrılıp gözyaşlarıyla arınmaktır. Rabbimize “**elest**” bezminde verdiğimiz sözü hatırlama ve bu söze uygunda davranma taahhüdüdür. Arafat, tearüftür, tanışmaktır.

Arafat, bir mahşerdir. Ölüm elbisesini giymiş sorguya hazır bir vaziyette Yüce Yaratıcı’ya yönelmek için toplanmaktır. Kendi mahşerini yaşamaktır. Kalabalıklar içinde yalnız kaldığını anlamaktır.

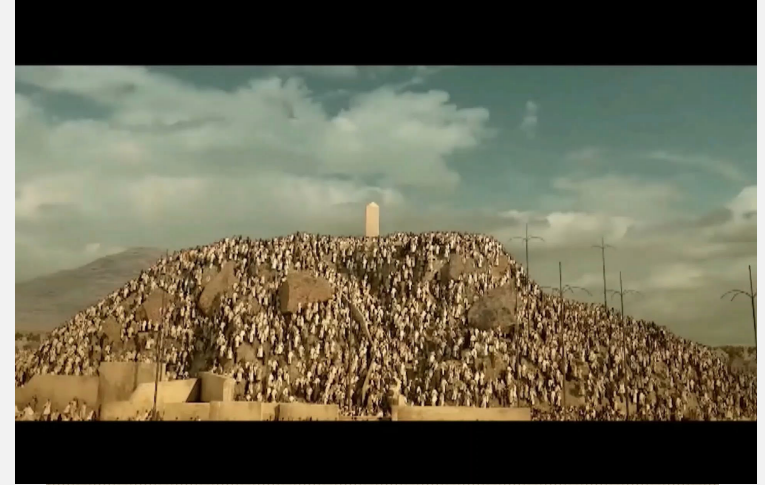

VAKFE

Vakfe, duruş, bekleyiş demektir. Arafat vakfesi, bir yandan insanın dünyaya ayak basışını, diğer yandan ise kıyamette Allah'ın huzurunda bekleyişini hatırlatır.

Arafat'taki ibadetimiz vakfedir. Vakfe bir duruştur. Bu duruş, ırkçılığa, her türlü ayrımcılığa ve zulümlere karşı bir duruştur.

Bu duruş, Resûl-i Ekrem'in hâlâ Arafat meydanında yankılanan **“Hepiniz Adem’densiniz. Adem de topraktandır”** sözünün tahakkukudur.

MÜZDELİFE

Vakfeyi yerine getirmenin sevinciyle
hacılar, âdeta bir insan seli gibi (Bakara, 2/198)

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ
فَإِذَا أَقَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَادْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ
الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَيْكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ
مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الضَّالِّينَ

Arafat ile Mina arasında kalan bu bölgeye
akarlar.

Müzdelife'nin Kuran-ı Kerim'de geçen ismi
olan Meş'ar; şuur yeri ve şuurlanma
zamanı demektir. Hacı Kâbe'de kalbini
vesveselerden temizler, zemzemle midesini
yıkarak, Arafat'ta arif olur, marifet bulur,
Meş'ar'da şuura erer.

MİNA

Mina'da ise, aşırı istek, arzu demektir. Mina, Hz. İbrahim ile oğlu İsmail'in, Allah'a olan aşklarının sınandığı yerdir. Bu sınavda Hz. İbrahim, ahir ömründe kendisine verilen biricik oğlunu Allah için kurban etmek; İsmail ise, bu uğurda canını vermek gibi çok ciddi bir sınavdan geçmişlerdir.

ŞEYTAN TAŞLAMA

Hız. İbrahim'in kendisine engel olmaya çalışan şeytana taş fırlatmasını sembolize eder.

Şeytan taşlamanın anlamı; Şeytan ve taraftarlarına karşı bilinç oluşturma, duruş ve tutum geliştirmedir. Aslında atılan her bir taş, kişinin kendi nefesine, şehvetine ve şeytani duygularına karşı fırlatılmıştır. Atılan taşın 7 olmasının anlamı ise, mücadelenin sürekli olmasıdır.

KURBAN

Müminin, sırf Allah istediği için malından vazgeçebildiğini belirttiği ve malını Allah yolunda kurban edebildiğini fiiliyle gösterdiği önemli bir ibadettir. Kurban, bir taraftan hac görevlerini yerine getirebilmenin şükrünü eda etmektir.

Hacının kurban ettiği koyun, inek ya da deve değil; hevâ ve hevesi, arzu ve şehvetidir. Kurban, müminin sırf Allah istediği için malından vazgeçebileceğini ortaya koyduğu ve malını Allah yolunda kurban edebildiğini fiilen gösterdiği önemli bir ibadettir.

TIRAŞ OLMAK

“Allah’ım, başlarını tıraş ettirenlere merhamet et!” (Buhârî, “Hac”, 127)

Önce şeytana taş atan, ardından Allah’a bir baş kurban eden hacı, daha sonra tıraş olmak suretiyle sembolik olarak kendi varlığının bir parçasını da kurban eder.

Bu, bir taraftan gerektiğinde saçını değil, canını da Allah yolunda verebileceğini temsil ederken, başından dökülen her saç teli, varlığından dökülen günahları simgeler. Saçların tıraş edilmesi tevazuu; **“başı açık yalın ayak”** diye tabir edilen muhtaç oluşu sembolize eder. Bu konuda hanımların saçlarının uçlarından bir miktar alınması yeterlidir.

TEŞEKKÜR EDERİM